

„Megteremtjük a lehetőségét egy versenyképes struktúrának”

tanévkezdő beszélgetés Magyar Bálint oktatási miniszterrel

forma a legmegfelelőbb, illetve milyen szabadságfok biztosítható az egyetemeknek az általuk ideálisnak tekintett forma megválasztásában.

Az elképzelést bírálta a FIDESZ oktatáspolitikusa, az előző miniszter, Pálinkás József. Ő a Magyar Nemzetben így ír: „Ezúttal nem nézheti tétlenül (ti. a közvélemény – a szerk.) egyetemeink tönkretételét, gátlástalan privatizációját, nem szolgáltatathatja ki a felsőoktatás szellemi elitjét az önmagukat kompetensnek minősítő felsőoktatási menedzsereknek.”

Volt-e, történik-e egyeztetés a politikai pártokkal a reform ügyében? Mi a véleménye az ellenzéki kritikáról?

• A FIDESZ kormány 1999-ben aláírta csatlakozásunkat a Bolognai Nyilatkozathoz. Ennek egy komoly és tudatos lépésnek kellett lennie. Ha tudják, mit írtak alá, akkor értetlenül állok Pálinkás József szavai előtt, hiszen az elkészült vitaanyag nem más, mint a bolognai folyamathoz, az egységes Európai Felsőoktatási Térséghez való valódi csatlakozás lehetőségét megteremtő reform-tervezet. Az ellenzéki kritika tehát ebben a formájában politikai csapkodás és nem szakmai vélemény. Itt nem gátlástalan privatizációról van szó, hiszen ha a felsőoktatási intézmények úgy döntenek, hogy – adott esetben közhasznú társaságként működnek, akkor is állami kézben maradnak. Az elkészült tanulmány éppen a kiszámítható reformról szól, amit időben el kell indítani ahhoz, hogy minőségi változások léphessenek életbe. Természetesen a változásnak mindig vannak ellenzői, de ha a felsőoktatást, a kutatói-oktatói szférát hozzáragasztjuk egy rugalmatlan, és az európai példáktól lényegi, intézményi alapokon is eltérő rendszerhez, akkor azzal éppen a szellemi elit versenyképességét csökkentjük az Európai Unióban is.

A Tudományos és Innovációs Dolgozók Szakszervezete (TUDOSZ) bírálta az OM-et, amiért a reformtervet a nyári szünetben bocsátotta vitára, s a vélemények kifejtésére mindössze egy hónap áll rendelkezésre. Meghosszabbítják-e a szakmai vita idejét?

Az Oktatási Minisztérium (OM) reformot kíván bevezetni az egyetemeken. Az egyetem élén ezentúl menedzser típusú vezető állna, s a részvénytársasági struktúrából kölcsönzött igazgatótanács segítené munkáját. Ugyanakkor létezne egy szenátus is, mely a rektort választaná. Milyen hatáskörökkel rendelkeznenek az egyes szervek, milyen lesz a pontos szervezeti felépítés, s mi indokolja a jelenlegi struktúra átalakítását?

• Az egyetemek, főiskolák jelenleg költségvetési intézményekként működnek.

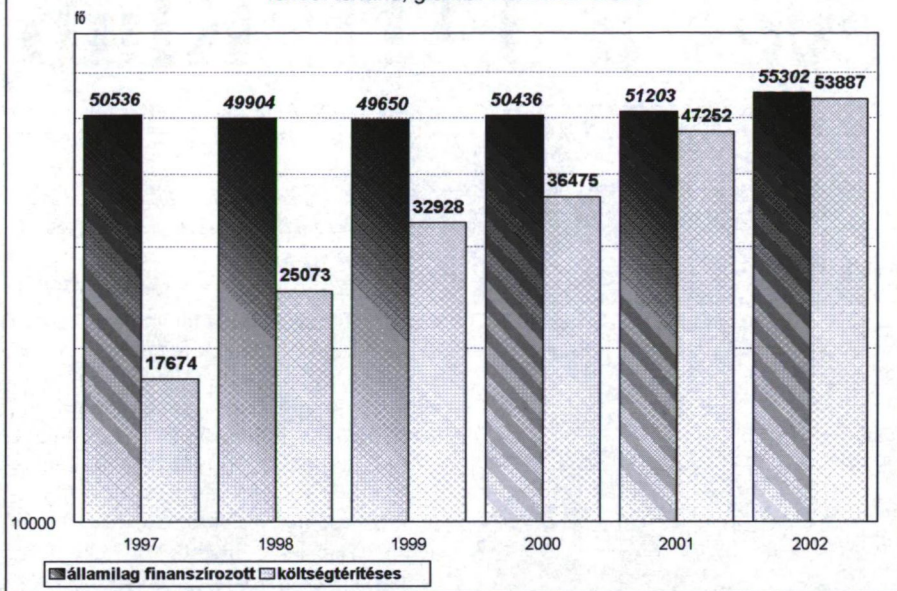
Így a gazdasági lehetőségeik rendkívül kötöttek, és ez nehezíti a racionális gazdálkodást, olykor még pazarlásra is kényszeríti az intézményeket. Gazdasági rugalmatlanságuk miatt az európai versenyben is nehézkesen fognak viselkedni. A szakértői tanulmány többfajta státust tart elképzelhetőnek: a jelenlegi költségvetési intézményi formát némi módosítással, a speciális felsőoktatási intézményi státust illetve a közhasznú társaságot. Az egy hónapja kezdődött társadalmi vitának azt kell majd tisztáznia, hogy a rugalmasabb, tervezhetőbb, felelősebb gazdálkodáshoz melyik

• A szakmai vita idejét nem kell meghosszabbítani, hiszen az most is folyik. A szak-

A felvettek száma finanszírozott/költségtérítéses bontásban (2003)

forrás: felvi.hu, grafika: Hökkentő Stúdió

értői tanulmány az Oktatási Minisztérium honlapján elérhető és folyamatosan várjuk a szakmai munkákat, építő kritikákat. Július 15-én, amikor először kértük a szakma véleményét nyílt fórumon a tervezetről, a felsőoktatási intézmények vezetői támogatták az elképzeléseket. Az őszi folyamán még sok és sokféle vita fog folyni a tervezetről, és szeretnénk is, hogy ez így legyen. A szakmai-társadalmi vita első szakasza kora őszig tart majd: ekkor kerül a kormány elé a koncepció. Ha a kormány elfogadja, akkor kezdődhet a javaslatok jogszabályi formába öntése, amely az újabb társadalmi vitát követően várhatóan tavasszal kerül a parlament elé.

Milyen visszajelzések érkeztek a tervvel kapcsolatban a minisztérium részére eddig a szakmai szervezetek részéről?

• Számos szakmai anyag érkezett hozzánk már eddig is. A vélemények természetesen megoszlanak a vitaanyag egyes fejezeteiről, de úgy látom, hogy a beérkezett tanulmányok egy része valóban jó, értékes koncepciót, érvelési rendszert jelent, amit lehetőség szerint béc is fogunk illeszteni a tervezetbe.

A tervek szerint az új rendszer 2005. január 1-jével lépne életbe.

Mi indokolja a sietséget, és megvalósíthatónak tartják-e ezt a határidőt?

• Az átalakításnak csak egyes részei valósulnának meg 2005-re. Nem szabunk az egész reformra egységes, gyors határidőt, hiszen ezt nem is lehetne megtenni. Egy reformot csupán fokozatosan lehet felépíteni, figyelembe véve azt, hogy a meglévő struktúrának mely részei mikor alkalma-

sak a változtatásra és melyeknél szükség-szerű a gyors változtatás. 2005-re remé-nyeink szerint egy-két intézményben már elindulhatna a képzési szerkezet tesztelése. Időben elhúzódó folyamatról van tehát szó: az intézményrendszer átalakítása a törvény hatálybalépésével kezdődik, és feltehetően egy-két év alatt zajlódnak le. Vannak azonban olyan elemei a reformnak, amelyek megvalósításához több időre lesz majd szükség. Mindezek mellett az álláspontom az, hogy minél gyorsabban megteremtjük a lehetőségét egy versenyképes struktúrának, annál gyorsabban stabilizálódik a rendszer, és annál több bevitt szellemi és alkotó értéket képes kulturális, adott esetben társadalmi-gazdasági tőkévé kovácsolni.

Az intézményi tanácsokban, szenátusokban kari szinten általában közel 1/3, intézményi szinten 1/3 a hallgatói képviselő aránya, mely a hallgatói önkormányzatok tisztségviselőinek valamennyi döntésben való részvételét jelenti.

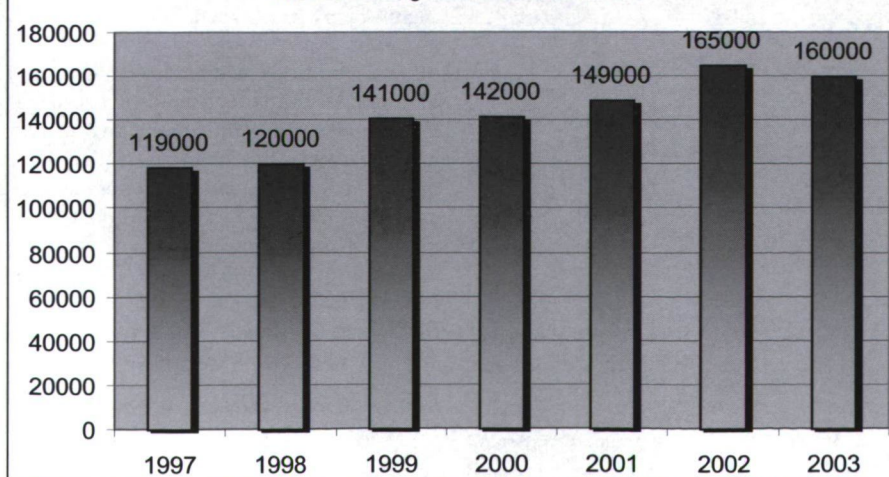
A jövőben csökken, nő vagy változatlan marad-e a hallgatók befolyása az intézményi döntésekbe, illetve megmarad-e a jelenlegi hallgatói önkormányzati rendszer, esetleg más hallgatói szervezetek képviselik ezentúl a hallgatókat ezeken a fórumokon?

• Azzal mindannyian egyetértünk, hogy a szabad hallgatói véleménynyilvánítás jogát széles körben biztosítani kell. Az intézményi demokrácia alapvető követelménye ez. A hallgatóknak tehát joguk van önkormányzatot, érdekvédelmi szervezeteket, társadalmi szervezeteket létrehozni és működtetni, de egyetlen ilyen szervezet sem tarthat igényt kizárólagos érdekvérvényesítési jogra a többi szervezet ilyen irányú egyetértése nélkül. A hallgatók jogait nem kívánjuk korlátozni, ám az érdekvérvényesítési funkciója – éppen a sok és sokféle hallgatói szervezet egyidejű létezése és szerepe miatt is – differenciáltan kell, hogy megjelenjen az új rendszerben. Ennek kialakítása, és a hallgatói jogok érvényesítésének erősítése magukra a hallgatókra vár. A döntéshozói szerepvállalás nem célja, hanem eszköze kell, hogy legyen a közös munkának.

Haág Zalán István

A felsőoktatásba jelentkezők számának alakulása (1997–2003)

forrás: felvi.hu, grafika: Hökkentő Stúdió

Az EGYETEM
a Magyar Egyetemi és Főiskolai
Sajtó Egyesület tagja

me
se

Magyar Egyetemi
és Főiskolai Sajtó Egyesület